

"Ta ki, makasıdı ona musahhar olsun veya teshirin şükrünü eda etsin." cümlesinde "teshirin şükrünü eda etmeyi" nasıl anlamalıyız?

Bu Söz'de, İkinci Mebhas'ın Dördüncü Nükte'sinde, canlı-cansız birçok varlığın insana hizmet etmesinin "**celb ile galebe ile cidâl ile değil...**" ancak Allah'ın ihsanıyla olduğu beyan ediliyor.

Celb, galebe ve cidâl... O muhteşem Güneş'in ve Ay'ın, o heybetli dağların ve engin denizlerin bu küçük insana hizmet etmelerinde bu şıkların hiçbiri zaten düşünülemez. Onun için, konuyu hayvanlar ve bitkiler yönüyle ele alalım.

Bir insan diğer bir kişinin hizmetinde çalışıyorsa, bunun üç sebebi olabilir. **Birincisi, "celb"**dir. Yani o kişi, ilmiyle yahut manevi feyziyle muhatabını kendine hayran etmiş, o da bu büyük zattan manen faydalanmak için ona talebe yahut mürid olmuş ve hizmetine girmiştir.

İkinci şık, "galebe"dir. Bir kişi, servetiyle yahut makamıyla diğerine üstünlük sağlamış, o da onun yanında memur yahut ücretli olarak çalışmaya başlamış ve böylece onun hizmetine girmiştir.

Üçüncü şık, "cidâl"dir. Bir harp olmuş, o harpte esir alınan bir insan, galip devletin bir mensubunun yanına köle olarak verilmiş, böylece ona hizmet etmeye başlamıştır.

Şimdi şöyle bir düşünelim: **Bu hayvanlar ve bitkiler bize niçin hizmet ediyorlar?**

Bu suale yukarıdaki şıkların hiçbiriyle cevap veremeyiz.

Hayvanlar, insanın üstün yaratılışını düşünüp ona hayran olarak hizmetine girmiş değiller. Yine bu hayvanlar, insana ilim yahut kuvvet yönünden mağlup olmuşlar da onun bu galebesinden dolayı ona hizmet ediyor değiller. Keza, insanlarla hayvanlar arasında bir harp olmuş da insanlar galip gelerek onları esir almış da değiller. O halde, şu hakikat açıkça kendini gösterir:

"... ona onun zaafı için teshir edilmiş, onun aczi için ona muavenet edilmiş, onun fakrı için ona ihsan edilmiş, onun cehli için ona ilham edilmiş, onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş."(1)

Nasıl ki bir çocuk ağlamasıyla, âcizliğiyle anne ve babasının şefkatini celp ediyorsa, insan da nihayetsiz âcizliği ve fakirliği ile Allah'ın sonsuz rahmeti ve şefkatini kendine celp etmektedir.

Öyle ise insan, bu nihayetsiz âcizliğini ve fakirliğini birer dua ve şefaah vesilesi yapıp Allah'a iltica etmeli, onun nihayetsiz rahmetine sığınmalı, bütün kâinatı kendisine teshir eden Rabbine itaat ve şükretmelidir.

1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, İkinci Mebhas.](#)